

הפ"י גם במש"כ בגמ' וכו"ל לגבי מלכי מזרח ומערב, וזהו כתרגום יונתן שפ"י בשעה השלישית ודו"ק היטב.

★★

תוד"ה רב יהודה. ועוד **דאליבא** דר"ע קיימוינן דאית ליה תחומין דאורייתא.

המקדש דוד (ענין קרבן פסח אות א') למד מדברי התוס' שדייקו להקשות משום דס"ל לר"ע תחומין דאורייתא, דלמ"ד תחומין דרבנן שפיר קרוי ראוי לאכילה אע"ג דמדרבנן אינו ראוי לאכילה משום איסור תחומין.

ולכאור' אפש"ל דא"א להוכיח כן מאן, דשאני הכא דאיירינן בגדר דרך רחוקה, ותקנת חז"ל הוי כגמלים וקרונות המעכבות אותו (לקמן צב.), אבל בשאר דוכתי שפיר י"ל דגם המעוכב לאכול מדרבנן אינו ראוי לאכילה מקרי.

דף צד ע"א

בגמ': ת"ר היה עומד חוץ למודיעים ויכול ל'כנסם בסוסים ובפרדים יכול יהא חייב ת"ל ובדרך לא היה והלא היה בדרך היה.

בשו"ע יו"ד (סי' שעה ס"ח) איתא דמי שמת לו קרוב והיה במקום קרוב שהוא מהלך י' פרסאות שאפשר שיבא ביום אחד, כשהוא בא מצטרף לגדול הבית. ודנו האחרונים מה יהיה באופן שנמצא במקום רחוק יותר מ' פרסאות אך יכול לבא ע"י הרכבת באותו יום האם יכול להצטרף או לא.

ובשו"ת האלף לך שלמה להגאון ר' שלמה קלוגר זצ"ל (יו"ד סי' שט) כתב שמקום רחוק או מקום קרוב בדיני אבילות, הכל תלוי בהליכה ברגל ולא בסוסים ופרדים, וכמו שמצינו כאן בגמרא דאף שיכול לבא בסוסים ובפרדים ולהקריב קרבן פסח, מ"מ נחשב דרך רחוקה כי בהליכה ברגל לא יכול לבא. וכן כתב גם הוא עצמו בשו"ת טוב טעם ודעת (תליתאה ח"ב סי' רטז). וכן כתב גם בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' שסא), עיי"ש.

אמנם הגאון ר' שלמה קוועטש זצ"ל בשו"ת חכמת שלמה (סי' יג), וכן בשו"ת חלקת יעקב (ח"ג סי' סז) ובשו"ת בית אבי (ח"ב סי' צ) דחו הראיה מהגמרא כאן, דכאן הוי

מתעסקים כדי הילוך מיל דחשבינן ליה כחמץ, דשיעור מיל הוא ח"י דקות, [והובא בב"י ובשו"ע או"ח סי' תנ"ט], דאם הולך ארבעים מיל ב"ב שעות יצא לכל מיל ח"י דקות.

הגר"א (סי' תנ"ט ס"ה) תמה על דברי התרומת הדשן וכתב דהא מבואר ד"ב שעות היינו מעלות השחר עד צאת כוכבים ושיעור י"ב שעות הוא מנץ החמה עד השקיעה [ע"ש] ונמצא דהולך אדם רק שלשים מיל ב"ב שעות, ונמצא דהילוך מיל הוא כשיעור כ"ב דקות. ועע"ש במג"א ובחק יעקב.

★★

בגמ': אמר מר מעלות השחר עד הנץ החמה חמשת מיילין מנ"ל דכתיב וכו' השמש יצא על הארץ וגו'.

ומבואר כאן דס"ל לגמ', דהזמן אז כשהשמש יצאה על הארץ ה' הנץ החמה, ויש לציין דבתרגום יונתן עה"פ שם (בראשית יט, כב) איתא שהי' זה בשעה שלישית ביום ע"ש. ובגמ' מבואר דלא כתרגום הנ"ל וי"ל.

ובגמ' להלן (צ"ד ע"א) מקשה הגמ' על ר' חנינא שאומר את הדין הנ"ל ונשארת בתיובתא ע"ש. ותיובתא אין לה תירוץ כמש"כ הרשב"ם בכ"ב (נ"ב: ד"ה קשיא וכו'), ומדוע נשארה הגמ' בתיובתא על ר"ח, הרי הג' יכלה ליישב דממילא יש מחלוקת בענין זה אי מש"כ השמש יצאה על הארץ קאי על זמן הנץ או זמן שלש שעות וכו"ל וצ"ע.

אגב, בדברי התרגום יונתן הנ"ל שהי' זה בשעה שלישית ביום י"ל, דהנה המפרשים הקשו מה היה חטאו של לוט, ותי' שביטל מ"ע דהוכח תוכיח ולא הוכיח את אנשי סדום על מעשיהם הרעים, והנה על ביטול מ"ע מעניש הקב"ה רק בעידן ריתחא, וזהו בשעה שלישית של היום כשמלכי מזרח ומערב מורידים כתריהם ומשתחווים לשמש כמבואר בברכות (ז). ע"ש. ולכן כתב בתרגום וכו"ל שענין זה היה בשעה שלישית של היום ודו"ק היטב.

וראה בלקוטי יהודה (פ' בלק) שמביא בשם כ"ק אדמו"ר בעל האמרי אמת זצ"ל דמה שאומרת הגמ' בברכות (שם) דהקב"ה כועס בתלת שעי קמייתא של היום, הכוונה בשעה השלישית ע"ש בשם התוס' בע"ז (ד:): ע"ש היטב. וכן